

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

№1

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2024

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ 2024 йил, 1-сон

Муассис: Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2008 йил 31 декабрда
0561-рақам билан рўйхатга олинган.

ЎЗР ОАК Риёсатининг 19.03.2017 й., 239/5-сонли қарори билан эътироф этилган

**Таҳририят ижодий
жамоаси:**

Бош муҳаррир:
и.ф.д., проф. М.Э.Пўлатов

**Бош муҳаррир
ўринбосари:**
и.ф.н., проф. Д.Х.Асланова

Масъул котиб:
и.ф.д., проф. М.Қ.Пардаев

Муҳаррирлар:
и.ф.д. Ф.А.Сафаров
катта ўқит. Ш.З.Ўразов

Техник муҳаррир:
и.ф.н., доц. А.Н.Холиқулов

Корректор:
PhD С.А.Бабаназарова

Саҳифаловчи:
ассис. Х.Н.Очилова

1 йилда 4 мартаба
чоп этилади.

**Ўзбекистон ҳудудида
тарқатилади.**

Таҳририят манзили:
140100, Самарқанд шаҳар,
Амир Темур кўчаси, 9-уй,

тел.: +998(66)233-28-38,
+998(66)233-17-88

факс: +998(366)231-12-53
эл.почта:

samisiservis@inbox.uz

Таҳририят кенгаши раиси:

М.Э.Пўлатов – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис
институти ректори, и.ф.д., профессор

Таҳририят кенгаши раиси ўринбосари:

Д.Х.Асланова – СамИСИ илмий ишлар ва
инновациялар бўйича проректори, и.ф.н., профессор

Таҳрир кенгаши аъзолари:

Б.А.Бегалов – Ўзбекистон Республикаси Президенти
хузуридаги Статистика агентлиги директори, и.ф.д.,
профессор

М.Қ.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.К.Ғоибназаров – и.ф.д., профессор.

М.М.Мухаммедов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Д.Р.Зайналов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Муртазаев – ТДИУ СФ директори, и.ф.д., проф.

М.Р.Болтабаев – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Р.Х.Эргашев – ҚарМИИ профессори, и.ф.д.

И.С.Тўхлиев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

К.Б.Уразов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Қ.Ж.Мирзаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.И.Исроилов – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Г.М.Шодиева – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.Абдукаримов – СамИСИ профессори, и.ф.н.

Р.Қобилов – Самарқанд вилояти ҳокими ўринбосари

С.Н.Тошназаров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Р.Н.Нормахматов – СамИСИ профессори, т.ф.д.

А.Бектемиров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

М.Т.Алимова – СамИСИ профессори, и.ф.д.

З.Дж. Адилова – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Ш.О.Қувондиқов – СамИСИ профессори в.б., иқтисод
фанлари доктори

Л.Н.Халикова – СамИСИ профессори в.б., DSc

Ф.А.Сафаров – СамИСИ доценти в.б., DSc

МУНДАРИЖА :

НАЗАРИЯ ВА МЕТОДОЛОГИЯ	
Мурод Мухаммедович Мухаммедов, Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев Иқтисодий тафаккур – иқтисодий тараққиётнинг муҳим омили	5
Muxitdin Abduxamidovich Aynakulov Klaster doirasida xizmat ko‘rsatish kooperatsiyasini tashkil etish va rivojlantirish tamoyillari va shakllari	16
Barchinoy Shonazar qizi Mavlanova Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatining o‘ziga xos xususiyatlari	21
Бахтияржон Бултурбаевич Муллабаев Худудлар ривожланишидаги номуносибликни камайтиришда хорижий тажрибалардан фойдаланиш	24
Шаҳобиддин Зиядуллаевич Ўрозов Марказий Осиёда иккинчи ренессансга асос солишда Амир Темур ва теурийларнинг хизматлари	31
Nodir Djumanazarovich Khusanov O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini rivojlantirishda strategiya va mexanizmlarni doimiy ravishda takomillashtirish yo‘llari	35
ИННОВАЦИЯ ВА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ	
Shamsiddin Kiyamiddinovich Yuldashev, Lola Nazarovna Khalikova The role of human capital in forming the digital economy	40
Mavluda Azamatovna Shodmonova Raqamlashtirishning logistika samaradorligiga ta’siri	42
САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ	
Ruziboy Normaxmatov, Jasur Kaxarov, Akram G‘afurov Olma mevasi – biologik faol moddalarning muhim manbaidir.	45
Отабек Джурабаевич Джурабаев Определение направлений оптимизации операционной стратегии и повышение экономического потенциала хлопково-текстильных кластеров	48
ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ВА СЕРВИС	
Присбек Иватов Аҳолига хизмат кўрсатишда деҳқон бозори фаолиятини ривожлантириш ва тартиблаштириш	56
Фарход Анварович Сафаров Мослашувчан бошқарув тамойиллари асосида хизмат кўрсатиш корхоналари рақобатбардошлигини таъминлаш	60
Baxtiyor Nusratovich Nosirov Mintaqaning uy-joy kommunal xizmatlar sohasida aloqa va axborotlashtirishni rivojlantirishni modellashtirish	64
Акмал Анвар ўғли Рахматов Мижозларга савдо хизматлари кўрсатишни такомиллаштиришнинг замонавий йўналишлари	70
Umid Xolboyevich Xolboyev Xizmatlar sohasi raqobatbardoshligini oshirishning nazariy masalalari	75
To‘lqin Ismatulla o‘g‘li Yahyoyev Qurilish xizmatlarini iqtisodiy tahlil obyekti sifatida xalqaro standartlar asosida tasniflash	77

ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ВА СЕРВИС

Ирисбек Иватов – ТДИУ “Иқтисодиёт” кафедраси профессори, и.ф.д., профессор

АҲОЛИГА ХИЗМАТ КЎРСАТИШДА ДЕҲҚОН БОЗОРИ ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ТАРТИБЛАШТИРИШ

Аннотация: мақолада эркин хўжалик юретиш шароитида деҳқон бозорининг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда, деҳқон бозори фаолиятининг ижтимоий-иқтисодий самарадорлигини ошириш масалалари кўрилган бўлиб, муомала соҳасида тижорат муносабатларини янада самарали тартибга солиш учун деҳқон бозори имкониятларидан самарали фойдаланишга эътибор қаратилган, шунингдек, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сотувчилар билан харидорлар ўртасидаги муносабатларнинг жорий ва стратегик мақсадларини ҳисобга олган ҳолда, бу операцияларни амалга ошириш учун энг қулай шарт-шароитлар яратишга эътибор қаратилган.

Калит сўзлар: бозор муносабатлари, эркин хўжалик юретиш, деҳқон бозори, ижтимоий-иқтисодий самарадорлик, муомала соҳаси, тижорат муносабатлари, харид нархи, сотиш нархи, пул тушумлари, самарали тартибга солиш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, сотувчилар ва харидорлар, жорий ва стратегик мақсадлар,

Кириш. Бозор муносабатлари шаклланиши ва қарор топиши шароитида турли мулк шаклидаги хўжалик субъектларининг юқори иқтисодий самарадорликка эришишга интилиш йўлидаги фаолиятлари талаб ва таклиф, қиймат қонунлари тамойиллари асосида бошқарилиб, бу ҳолат бозорда истеъмолчилар ва ишлаб чиқарувчилар манфаатлари тенглиги, унда фаолият кўрсатаётган хўжалик субъектлари тўла иқтисодий эркинликка эга бўлишларини тақозо этади. Бу бозор муносабатларининг шаклланиши ва қарор топиши шароитида деҳқон бозорларининг эркин фаолият юретиши учун кенг имкониятлар яратилаётганидан далолат беради. Ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш, ўзининг харажатларини ўзи қоплаши шароитида деҳқон бозорлари ресурслар базасини кенгайтириши ва ижтимоий-иқтисодий ривожланишни замон талабига мос ҳолда ташкил этишни йўлга қўйиб, унинг самарадорлигини таъмин этишга ҳаракат қилиши жуда ҳам зарурдир.

Деҳқон бозорининг қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан савдо-сотикни амалга ошириш мақсадида амал қилиши, унинг иқтисодий самарадорлигини ошириш билан бевосита боғлиқ ва савдо-хўжалик фаолиятини баҳолаш тизими билан белгиланади. Айнан мана шундай тизим моддий, молиявий ва меҳнат ресурсларидан имкони борица янада самаралироқ фойдаланишни назарда тутаяди ва шу орқали аҳолининг қишлоқ хўжалиги маҳсулотларига бўлган талаб-эҳтиёжини тўла-тўқис қондириш содир бўлишини таъминлашга ҳаракат қилади. Шу билан бир вақтда деҳқон бозорининг ижтимоий самарадорлиги ҳам содир бўлиб, у аҳолининг маълум бир қисмини қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сотиш учун меҳнатга жалб қилади ва шу орқали уларнинг моддий эҳтиёжлари қондирилади.

Бозорлар фаолиятини тубдан яхшилаш, сотувчилар ва харидорлар учун энг қулай шарт-шароитларни яратиш, шу орқали аҳолининг талаб - эҳтиёжини қондириб, уларнинг турмуш тарзи даражасини юксалтириш уни тартиблаштириш билан боғлиқ бўлиб, бу мавзунинг долзарблигидан далолат беради.

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили. Республикамиз иқтисодиётининг барқарор ривожланишида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирувчилар ва бошқа субъектлар томонидан товарлар сотиш жараёнларининг ривожланиши ва такомиллашининг асосий йўналишлари, шунингдек, мавжуд бозорлар имкониятларидан фойдаланишни янада яхшилаш йўллари ва кенгайтириш муҳим аҳамиятга эга бўлиб, у ижтимоий, иқтисодий, маданий ва бошқа фаолият соҳаларига таъсир қилади. Ўзбекистон шароитида қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва улар бозорини ташкил қилиш масалаларининг маълум бир томонлари олимлардан Т.Аҳмедов, Б.Б.Беркинов, М.Х.Деҳқонов, Р.Г.Ибрагимов, В.В.Ким, Ф.Х.Назарова, Р.Х.Хусанов ва бошқалар

ишларида кўрилган. Аммо қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини уюшган ҳолда айирбошлаш, сотиш жараёнида ишлаб чиқарувчи учун ҳам, маҳсулотни харид қилувчи учун ҳам қулай ҳисобланган деҳқон бозорининг ижтимоий-иқтисодий самарадорлигини таъмин этиш илмий ишларда ўрганилмаган ва бу муаммони ўрганишга эътиборнинг қаратилиши шу кун талабларидан келиб чиқади.

Тадқиқот методологияси. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари билан савдо-сотиқни амалга оширишда катта миқдорда инвестициялар йўналтирилмоқда. Савдо-хўжалик фаолиятини деҳқон бозорида юритиш ва амалда қўллаш, унинг назарий ва амалий муаммоларини ўрганиш асосида бозорлар фаолияти ва ривожланишини маркетинг тамойилларига таянган ҳолда ишлаб чиқиш, уни самарали бошқариш йўллари аниқлаш ва ундан мақсадли фойдаланиш имконини беради. Шунингдек, деҳқон бозори муаммоларини инobatга олган ҳолда, унинг ривожланишини иқтисодий жиҳатдан асослаб бериш учун хизмат қилади. Бу масалани ўрганиш доирасида, муаллиф бозор имкониятларидан оқилона фойдаланиш чора-тадбирларини ва қатор амалий таклифларни берди.

Қишлоқ аҳолининг аксарият қисми томонидан деҳқон бозорларида товар муомаласининг узлуксиз равишда содир бўлиши ва ривожланиб бориши, бу соҳада мавжуд бўлган асосий фондлар, айланма маблағларни ишлатиш ва ходимларнинг меҳнатидан фойдаланиш ҳисобига амалга оширилади. Шундан келиб чиққан ҳолда, мақоладаги асосий ғоялар ва натижалар деҳқон бозорлари фаолиятини яхшилаш ва такомиллаштиришга қаратилган йўлланмаларни ишлаб чиқишда услубий асос ҳисобланиб, муаллифнинг тавсиялари ҳозирги замон маркетинг тамойиллари ва бошқа бозор воситалари асосида деҳқон бозорини шаклланган ва такомиллашган ривожланишга етказиш бўйича назарий ва амалий қўлланма сифатида фойдаланилиши мумкин.

Таҳлил ва натижалар. Ҳозирги пайтда республика бўйича 680 дан ортиқ деҳқон бозорида қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотилмоқда. Шунинг таъкидлаш лозимки, деҳқон бозорида амалга ошириладиган хўжалик фаолияти самарадорлигини аниқлаш ва таҳлил қилишнинг услубий кўрсатмалари ишлаб чиқилмаган ва бунинг натижасида аҳоли учун жуда зарур бўлган соҳанинг самарадорлигини аниқлашда қийинчиликлар мавжуд. Шунинг учун ҳам, бизнинг фикримизча, деҳқон бозорлари фаолиятини таҳлил қилишга имкон берувчи самарадорлик кўрсаткичлари тизимини яратиш ва ҳисоблаш усулларини аниқлаш, бозорларнинг амалий фаолияти натижасини комплекс иқтисодий таҳлил қилиш лозим.

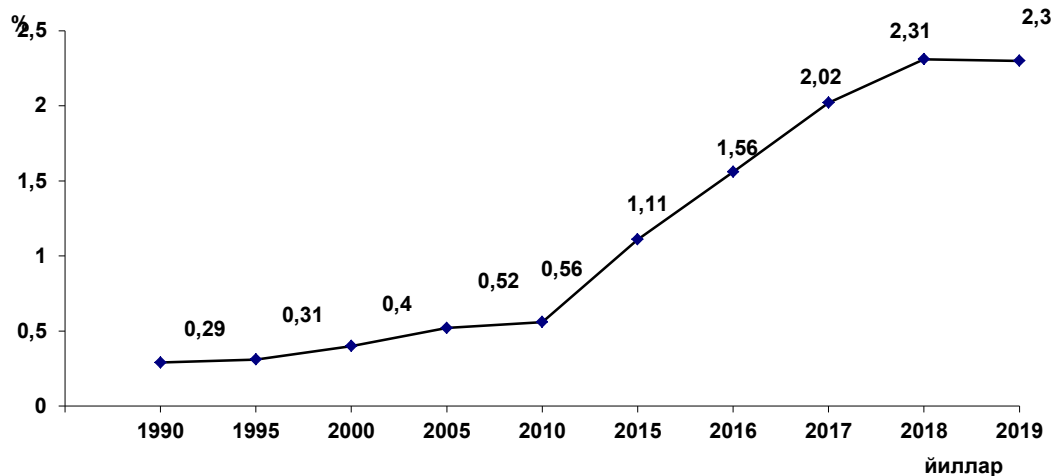
Умуман деҳқон бозорларининг хўжалик фаолияти самарадорлиги таҳлилининг тамойиллари такрор ишлаб чиқариш жараёнларида унинг ўрни ва ролини ҳисобга олган ҳолдаги самарадорлик назариясининг асосий кўрсатмаларидан келиб чиқади. Деҳқон бозорлари бажарадиган ва амалга оширадиган вазифаларига кўра, унинг хўжалик фаолияти якуний натижалари ялпи даромад ва фойда кўрсаткичлари ҳисобланади.

Деҳқон бозорига тааллуқли бўлган энг муҳим хусусиятлардан бири шуки, бу бозорда содир бўлган товар айланиши кўрсаткичи унинг хўжалик фаолиятига умуман алоқаси йўқдир. Чунки бу ерда савдо бевосита маҳсулот ишлаб чиқарувчилар ёки олиб-сотувчилар томонидан амалга оширилиб, маҳсулотни сотишдан тушган пулнинг бозорга алоқаси йўқ, бу пул маҳсулотни сотганники ҳисобланади. Улар маҳсулотнинг эгаси бўлганлар учун ўз ихтиёрлари билан савдо-сотиқни йўлга қўядилар. Бозорлар эса фақат бу жараённи амалга ошириш учун шарт-шароит яратади ва хизмат қилади.

Бозорда содир бўладиган товар айланиши ҳажми бу ерларда савдо-сотиқ билан шуғулланувчиларнинг фаолияти натижаси ҳисобланади ва бу кўрсаткич бозорларнинг хўжалик фаолияти фондларини ташкил қилувчи сифатида иштирок эта олмайди. Чунки, фондларни ташкил қилиш учун товар айланиши кўрсаткичи ўзини оқламайди ва амалиётда қўлланилмайди. Бозорларда товарларнинг сотилиши ҳужжатлаштирилмайди ва бунинг иложи ҳам йўқ. Ягона ахборот манбаи хатоликлари кўп бўлган статистик кузатиш ҳисобланади.

Деҳқон бозорлари аҳолига маданий-маиший хизматлар кўрсатишдан ҳам даромад кўрадилар. Улар асосан бозорларнинг ихтисослашган таркибий бўғинлари хўжалик фаолиятлари натижаси каби намоён бўлади. Чунончи, меҳмонхона, кир ювиш хизматлари,

транспорт воситалари ва бошқалар хизмати шулар жумласидандир. Кейинги йилларда Тошкент шаҳри бозорлари бўйича бундай хизмат турларидан тушган даромад, бозорларнинг жами даромадларидаги ҳиссаси расмда берилган.

Расм. Тошкент шаҳри деҳқон бозорларида моддий-маиший хизматлар ҳиссасининг ўзгариши

Демак, деҳқон бозорларидаги жами даромадларда қўшимча хизматлар ҳиссаси Тошкент шаҳри бўйича 2019 йилда 2.3% ни ташкил этиб, бошқа шаҳарларга қараганда 2,25 марта кўп бўлган. Бунинг сабабларидан бири Тошкент шаҳрига савдо-сотик қилиш мақсадида вилоятлардан деҳқон бозорларига келувчиларнинг кўплиги ва бу ерда тунаб қолишлари ҳисобланади. Шу билан бир вақтда бу кўрсаткичлар ҳали бу соҳанинг таркибий қўшимча бўғинлари яхши ривожланмаганидан далолат беради. Бу эса бозорлар хўжалик фаолияти самарадорлигини оширишга тўсқинлик қилади ва қилмоқда. Бозордаги бу муаммога эътиборсизлик натижасида деҳқон бозорига келган сотувчилар яқин атрофдаги хонадонлар билан тунаш ҳақида оғзаки келишувлар асосида маълум ҳақ тўлаб тунамоқдалар.

Аҳолининг деҳқон бозорларида яқка тартибда фаолият кўрсатиши ҳали иқтисодиётда тўлиқ ёритилмаган ва уларнинг бу соҳада бандлиги чуқур ўрганилмаган. Бунинг сабабларидан бири, бу соҳада банд бўлганлар ҳисоб-китобини олиб борадиган расмий статистик маълумотлар ҳали йўқ. Бу эса ўз навбатида деҳқон бозорини жамият ҳаётида катта ижтимоий-иқтисодий аҳамиятга эга бўлган тармоқ сифатида баҳоламасдан, унинг фаолиятини хас пўслашга олиб келиши мумкин. Аммо республиканинг Мустақил давлат сифатида бозор иқтисодиёти муносабатларига асосланган ҳолда ривожланиши, мамлакат ижтимоий-иқтисодий ҳаётида деҳқон бозорлари ва ундаги яқка тартибдаги меҳнат фаолиятини амалга оширишда катта роль ўйнаши ҳозирги шароитда ҳисобга олинмоқда. Бунинг учун Ўзбекистон шароитида моддий, иқтисодий ва маънавий асос етарлидир.

Қадимдан маълумки, аҳоли ўз томорқасида етиштирилган маҳсулотининг маълум бир қисмини бозорга олиб чиққан ва ўз маҳсулотини пулга ёки бошқа зарур бўлган нарсага алмаштирган. Бу ерда асосий ҳал қилувчи, яъни бозорда иштирок этишга ундовчи ҳолат, эҳтиёжни қондиришга қаратилгандир. Эҳтиёж фақат озиқ-овқатга бўлиб қолмасдан, балки уй-жой, кийим-кечак, қимматбаҳо буюмлар, соғлиқни тиклаш ва яна бошқа кўплаб турдаги талабларга сезилади. Шунинг учун ҳам бу эҳтиёжларни қондириш, ҳозирги шароитда, биринчи навбатда пул орқали амалга ошади. Бундан шундай хулоса қилинадикки, деҳқонлар, умуман қишлоқ хўжалигида банд бўлган аҳоли маълум бир қисмининг бозорда иштирок этиши, ўз молиявий ресурсларига бўлган талаб-эҳтиёжини қондиришига қаратилгандир.

Деҳқон бозори савдосидаги меҳнатнинг натижасини фақат ўша меҳнат қилган киши ва унинг оиласи кўради. Олиб борилган кузатишлар натижасида шу нарса маълум

бўлдики, деҳқон бозори фақат маҳсулот ишлаб чиқарувчилар ҳисобига эмас, балки олиб сотарлар ёки кенг маънодаги савдогарлар ҳисобига ҳам амалга оширилади, ёки қишин-ёзин бозорда савдо-сотикни асосий касб қилиб олганлар сони йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Бу ўз навбатида деҳқон бозори савдосига кенгроқ ёндашишни тақозо этади.

Деҳқон бозорида яқка тартибда банд бўлганларнинг турли хилдаги таркиблари бўйича қарайдиган бўлсак, жами банд бўлганларнинг 60%идан кўпроғи аёллар экан, улардан қарийб 40%и нафақахўрлар бўлиб, бозорда ҳар доим савдо-сотик билан банд экан. Қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш кўпроқ эркаклар зиммасига тушар экан. Шу билан бир вақтда ҳозирги вазиятда деҳқон бозорида, 25 ёшдан 30 ёшгача бўлган ёшлар ҳам кўпроқ банд экан.

Шуниси ажабланарлики, бозорда «хўжайинлик» яъни ўзлигини кўрсатиш ҳисси деган сўровга савдогарлардан 74,5%и деҳқонлардан 42%и овоз берган. Бу шундан далолат берадики, ҳақиқатан ҳам кейинги йилларда деҳқон бозорларида кўплаб олиб-сотарларнинг пайдо бўлиши, деҳқон меҳнатига шерик бўлишдан бошқа нарса эмас. Албатта деҳқонга, қишлоқ жойларида истикомат қилувчи аҳолига шаҳар бозорларига олиб келган маҳсулотларини сотиш учун ёрдам бериш керак. Бозордаги савдо-сотик одамларни ўзига жалб қилиб, уларни савдода фаол меҳнат қилишга чорлаши мумкин.

Хулоса ва таклифлар. Юқорида баён қилинганлардан хулоса қилиб шуни қайд қиламизки:

деҳқон бозори савдосининг аҳамияти, айниқса йирик ва ўрта шаҳарларда сезиларли даражада бўлиб, кейинги вақтларда кичик шаҳарлар туман марказларида ҳам аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабини қондиришда унинг ўрни ва роли ортиб бормоқда.

деҳқон бозори савдосининг ривожланиши мавсумий тебранишга эга бўлиб, бу жараённинг ҳар йили бирдай такрорланиши содир бўлади.

деҳқон бозори савдоси инфратузилмасининг таркиби ўзига хос хусусиятларга эга бўлиб, уларни қуриш, фойдаланиш осон ва тез амалга оширилади.

бу савдода меҳнат, яқка тартибда намоён бўлиб, аҳолининг фаол қисмини иш билан таъминлашда жуда муҳим бўлган ижтимоий-иқтисодий масалаларни ҳал қилишда иқтисодиётнинг муҳим бўғини ҳисобланади.

Демак, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг асосий савдосини ташкил этувчи деҳқон бозори ўзига хос хусусиятларга эга бўлиб, унинг ижтимоий-иқтисодий самарадорлиги бозорда, иштирок этувчиларнинг моддий эҳтиёжларини қондирувчи, ҳар бир деҳқон бозорини иқтисодий самарадорлиги ва ниҳоят мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида юқори самарадорликни таъминловчи тармоқ ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси.// Г. Халқ сўзи, 2020 йил, 30 декабрь.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси” тўғрисидаги Фармони.
3. Ахмедов Т.М. Развитие регионов. Экономика Узбекистана: информационно-аналитический бюллетень за 2017 г. Ташкент. 2018г. –с.54-58.
4. Ташматов Р.Х. Пандемия шароитида озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашда мева-сабзавот маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва қайта ишлаш ҳажмини оптималлаштириш “Ўзбекистон иқтисодиёти барқарор ривожланишининг муаммолари: замонавий чақириқлар, ўсиш захиралари, истиқболлар” илмий мақолалар тўплами. - Т.: 2020 й.
5. Ташматов Р.Х. Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг ривожланиш истиқболлари// “Аграр соҳа экспорт салоҳиятини ошириш, кўп тармоқли фермер хўжалиқларини ташкил қилиш, уларга хизмат кўрсатувчи ишлаб чиқариш ва бозор инфратузилмасини ривожлантириш: муаммо ва ечимлар” республика илмий-амалий анжумани тўплами. – Т., 2019. – Б. 184-186.

И.Иватов Развитие и упорядочивание деятельности дехканских рынков при обслуживании населения Аннотация: в статье рассмотрены вопросы повышения социально-экономической эффективности дехканских рынков с учетом их особенностей в условиях свободного хозяйствования, уделено внимание на эффективное использование возможностей дехканских рынков для более эффективного регулирования коммерческих взаимоотношений между продавцами и покупателями, а также, с учётом текущих и стратегических целей взаимоотношений между продавцами и покупателями сельскохозяйственной продукции, рассмотрено создание выгодных условий для осуществления данных операций. Ключевые слова: рыночные отношения, фригольд, крестьянский рынок, социально-экономическая эффективность, сфера обращения, коммерческие отношения, закупочная цена, цена продажи, денежные поступления, эффективное регулирование, сельскохозяйственная продукция, продавцы и покупатели, текущие и стратегические цели.	I.Ivatov Development and streamlining of the activities of peasant markets in serving the population Abstract: the article discusses the issues of increasing the socio-economic efficiency of dekhkan markets, taking into account their characteristics in a free economic environment, and pays attention to the effective use of the opportunities of peasant markets for more effective regulation of commercial relationships between sellers and buyers, as well as, taking into account the current and strategic goals of the relationship between sellers and buyers of agricultural products, the creation of favorable conditions for the implementation of these operations is considered. Keywords: market relations, freehold, peasant market, socio-economic efficiency, sphere of circulation, commercial relations, purchase price, sale price, cash receipts, effective regulation, agricultural products, sellers and buyers, current and strategic objectives.

Фарход Анварович Сафаров – СамИСИ доценти в.б., и.ф.д.

МОСЛАШУВЧАН БОШҚАРУВ ТАМОЙИЛЛАРИ АСОСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ РАҚОБАТБАРДОШЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ

Аннотация: мақолада хизмат кўрсатиш корхоналари рақобатбардошлигини таъминлаш ва уларнинг самарадорлигини оширишда ташқи муҳит омилларининг таъсирини эътиборга олиш ва уларга мослашиш масалалари ёритилган. Мослашувчан бошқарув тамойилларини қўллаган ҳолда хизмат кўрсатиш корхоналарини модернизациялаш истиқболлари кўриб чиқилган.

Калит сўзлар: хизмат, рақобатбардошлик, самарадорлик, мослашувчан бошқарув, модернизация, стратегия, мобилизация.

Кириш. Хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш мамлакатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан биридир. Мустақилликнинг биринчи кунлариданок унинг имкониятлари аҳоли бандлигини ошириш ва даромадини кўтаришнинг асосий манбаларидан бири бўлиб келмоқда. Хизмат кўрсатиш корхоналари Ўзбекистон миллий иқтисодиётининг ажралмас қисми ҳисобланади. Барча ривожланган мамлакатларда сервис соҳаси давлатнинг иқтисодий тизимида муҳим аҳамият касб этади. Улкан гигантлар – саноат корхоналари орасидаги бўшлиқни тўлдириб, хизмат кўрсатиш корхоналари ҳар бир мижоз билан бевосита боғлиқ фаолият юритиб, маълум маънода ижтимоий-иқтисодий муҳитни мустаҳкамлайди. Шундай экан, соҳа корхоналарининг рақобатбардошлигини таъминлаш ва улар фаолиятининг самарадорлигини ошириш энг долзарб масалалардан бири бўлиб қолмоқда.

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили. Корхоналарнинг самарадорлигини ошириш ва рақобатбардошлигини таъминлаш, бунда замонавий усуллар ва воситалардан фойдаланиш муаамолари қатор олимлар томонидан тадқиқ этилган. Ушбу соҳа мутахассислари Майкл Хаммер (М. Hammer), Джеймс Чампи (J. Champy), Томас Давенпорт (Т. Davenport), Дж. Шорт (J. Short), Джон Харрингтон (J. Harrington), Дж. Тенг (J. Teng), Д. Андрюс (D. Andrews), С. Сталик (S. Stalick), Пол Саймон (P. Simon) ва бошқалар ўз асарларида

ISSN 2091-5187

∞ “СЕРВИС” ∞

Журнал Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти таҳририят
бўлимида нашрга тайёрланди.

06.03.2024 йилда теришга берилди. 29.03.2024 йилда босишга рухсат этилди.
Офсет босма қоғози. Қоғоз бичими 60x84_{1/8}. “Times” гарнитураси. Офсет
босма усули. Шартли босма табағи 15,76. Ҳисоб-нашриёт
табағи 12,5. Адади 100 нусха. Буюртма № 0024А/30.

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институтининг
матбаа бўлимида чоп этилди.
Лицензия № 025316.
Реестр № Х-119112.

Манзил: Самарқанд шаҳри, Шохрух кўчаси, 60-уй.

© Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, 2024.